

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 102:3

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker (af): Dr H. A. van Andel, Solo; J. van C. Beem, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Ruffmann, Utrecht; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp;

Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Dr H. W. Laman, Assen; Dr D. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Juh, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. Thij, Meppel; Dr H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't buitenland en Ned-Indië f9.— per jaar.

Advertentie: 30 cent per regel.

INHOUD: Is de verkiezing van ambtsdragers door de gemeente een daad van regeermacht? I. — Uit de Schrift: Wapelen met God (Gen. 3:24). — Kerkelijk Leven: Mannebij Christendom VIII (Slot). „Eenige Gezangen” II. — Kuyper-Bibliografie LXXIII. — Wijsbegeerte: In de School der Wijsbegeerte XXIII. — Musiek: Kromsk VI. — Zondag en Evangelisatie: Naar de eenheid! — Uit de Buitenlandse Kerken: — Perschoon, — Stemmen uit onze Kerken. — Kerknieuws.

IS DE VERKIEZING VAN AMBTSDRAGERS DOOR DE GEMEENTE EEN DAAD VAN REGEERMACHT?

I.

Alvorens de behandeling van mijn onderwerp aan te vangen, moet ik een tweetal opmerkingen maken, die, zoo ik hoop, aan een zuivere behandeling der zaak, die onze aandacht vraagt, bevorderlijk kunnen zijn.

De eerste is deze: Een geacht collega schreef mij, niet geheel en al gerust er op te zijn, dat de Predikantenvereniging op den goeden weg was door dit punt op haar Agenda te plaatsen. Hij vreemde, dat we dus doende eenigszins een vóór-synode gingen houden en zag daarin een gevaar. Dat ik de inleider zou zijn, schreef hij als een verzachtende omstandigheid te beschouwen; — iets, wat hij, in dit referaat genoodt te hebben, allicht zal bevestigden. Geheel gerust was hij toen reeds niet er op, want publicatie der stellingen, zoodra dit kon, vroeg hij dringend. Helas: bijzondere omstandigheden, geheel buiten mijn schuld, hebben het mij niet mogelijk gemaakt, eerder dan gisteren aan dezen bijlijken wensch te voldoen. En nu staam we met elkander voor de vraag: gaan we hier niet iets verrichten, dat niet geheel door den beugel kan?

Daarop zou ik willen antwoorden: naar mijn meening niet, om twee redenen.

Ten eerste komt, voorzover mij bekend, deze kwestie als zoodanig niet ter Generale Synode aan de orde.

Wel zal door haar over het kerkelijk stemrecht der vrouw gehandeld moeten worden, en is het niet te loochenen, dat de vraag, waarover mijn referaat spreekt, zeer nauw verband daarmede houdt.

Inmers, indertijd inderdaad vast staat, dat de verkiezing van ambtsdragers door de gemeente een daad van regeermacht is, worden de kansen voor de invoering van het stemrecht der vrouw in onze kerken zeker niet beter er op. Maar het is mijn voornemen, de door het bestuur uwer vereniging mij ter behandeling voorgelegde vraag geheel op zichzelf te beschouwen en haar te bespreken zonder een woord over het stemrecht der vrouw te zeggen. Ze is op zichzelf belangrijk genoeg om haar eens nauwkeurig te bezien, en wanneer we die vrouwenkwestie er bij halen, vrees ik verbroeiing van het inzicht, terwijl verheldering juist gewenscht wordt. Daarom meen ik te mogen constateren, dat we nu niet spreken over een zaak, die ook ter Synode behandeld zal worden, doch hoogstens over een vraag, wier beantwoording niet zonder betekenis is voor een punt, dat op de Agenda der Generale Synode zal voorkomen.

Ten tweede meen ik, dat we niets bedenkelijks doen, omdat ik me volstrekt niet kan vereenigen met de stelling, dat alles, wat ter Synodale tafel komt, voor ons Taboe zou zijn. Onze vergaderingen dragen het karakter van ernstige samenspreking over belangrijke onderwerpen, zonder dat enige conclusie gesteld of over eenige stelling gestemd wordt. De verheldering der gedachten, welke het gewenscht gevolg eener discussie kan zijn, moeten ook onze kerkelijke vergaderingen op prijs stellen; en iets anders zoeken of bedoelen wij volstrekt niet. Eerder

lijkt het mij toe, dat er iets van een „hiërarchischen zuurdeesem” (om die geliefde uitdrukking eens te gebruiken) in ligt, alle zulke onderwerpen te vermijden, alsof de voorgangers des volks zich niet met elkander zouden mogen beraden over principiële quaesties, die ter Synodale tafel zullen komen.

Natuurlijk — ik stem het gereedelijk toe: men zou een onderwerp als dit ten slotte wel zóó kunnen behandelen, dat een variatie der titelvraag eruit voortvloede: „Is de bespreking dezer gelegenheid door de predikanten een daad van regeermacht?” Doch zoodra het minste symptoom van zulk een bedenkelijke kwaal zich openbaarde, zou onze in den dienst der kerken vergrijsde voorzitter wel aanstonds waarschuwen en ons naar het goede spoor terugleiden. Ten opzichte dezer eerste bedenking ben ik dus zeer gerust en ik heb hoop, dat onze besprekingen de Synode niet zullen hinderen, doch juist licht zullen verspreiden, dat haar van dienst moge zijn.

De tweede voorafgaande opmerking raakt een veel belangrijker bezwaar. In De Bazuin van 17 Februari 11. heeft Prof. Dr H. Bouwman, het door ons allen zoozeer gewaardeerde boek van coll. Jansen over de Kerkenwettelijke bespreking, zich aldus uitgelaten: „Hij (nl. Dr J.) is tegen het vrouwenstemrecht in de Kerk, omdat zij „goed Gereformeerd”, de verkiezing tot het ambt acht een medewerking tot de regering der Kerk.” Daarvan ben ik geschrokken. Wanneer ik dus straks de mij gestelde vraag ontkennend beantwoord, ben ik volgens den hoogleeraar in het kerkrecht aan onze Theologische School, een man, dien ik door jaren langen omgang en samenwerking in allerlei kerkelijke zaken heb leeren hoogachten en waardeeren, niet langer „goed Gereformeerd”. U begrijpt, hoe ontroerd ik werd bij zulk een vreeselijke gedachte. En meerder hebben zulk een schrik in hun leden gevoeld, zoodat een artikel van coll. Broekstra in het Leidsche Kerkblad mij toonde wat te doen?

Ik heb mij getroost met de gedachte, dat wanneer ik om genoemde reden mocht blijken, niet „goed Gereformeerd” te zijn, maar van verdachte reputatie, ik al minstons het achtbaar bestuur uwer vereniging meesleep in mijn val. Zelfs komen deze broeders dan in nog zwaarder verdenking dan ik, aangezien zij mij deze vraag hebben voorgelegd en dus blijken een zaak, waarbij zóó vast staat wat Gereformeerd is, helaas nog quaestieus te stellen. Dr Broekstra wees reeds er op, dat bovendien dan ook wijlen de Professoren Rutgers, Bavinck en Wielenga, zoodat Prof. Lindeboom, Dr Dijk en anderen niet meer „goed Gereformeerd” zijn.

Ik heb echter nog beter troost gevonden. Op blz. 69 van het voortreffelijke boek van Prof. Bouwman zelf over „Het ambt der diakenen”¹⁾ vond ik o.a. deze zinsnede: „Wanneer de kerkeraad de leden der gemeente oproept om hun oordeel uit te spreken, legt hij de regeermacht niet in handen van de leden der gemeente, maar verzoekt aan de gemeente zich uit te spreken, welken broeder zij als ambtsdrager wenscht, om daarna, wanneer geen wettige bezwaren kunnen ingebracht, dezen in het ambt te stellen.” De Prof. Bouwman van 1907 moge dus mijn goed Gereformeerd zijn verdedigen tegen den Prof. Bouwman van 1923, die mij in verdenking zou doen komen.

Scherps ter zijde: ik meen met dit voorbeeld aangeleend te hebben, dat we beter doen, het etiket „goed Gereformeerd” niet te gebruiken in deze zaak. We moeten bij verschillend inzicht in een dergelijke kerkrechtelijke quaestie niet aanstonds daarmede gaan werken, doch elkanders uiteenlopend oordeel waardeeren en alleen van argumenten gebruik maken. Het is zoo juist, wat Dr H. C. Rutgers opmerkt in de voorrede zijner uitgave der

„Kerkelijke Adviezen”²⁾ van zijn betreunden vader, dat in Gereformeerde Kerken niet aan eenig mensch een beslissend zeggenschap kan worden toegekend; en geheel in overeenstemming daarmede is het motto van dat boek uit een brief van den Professor zelf: „Ten slotte zijn het toch de gronden en motieven, die beslissen moeten.” Laat ons ook heden die gedragslijn volgen, en, welken kant debaters of reformant ook uitgaan, hun „goed Gereformeerd” zijn niet in het geding brengen, doch elkanders verschillende meening weten te waardeeren. Ik geloof, Prof. Bouwman genoeg te kennen, om te kunnen zeggen, dat hijzelf ook niet anders wil en bedoeld heeft — doch achte het voor de zuiverheid onzer besprekingen noodzakelijk, toch eerst dit strijkblok uit den weg te ruimen.

Thans ter zake komende, wil ik de beproefde methode volgen om aan te vangen met een behandeling der gegevens uit de H. Schrift. Ook al zijn deze niet zoo bijzonder talrijk en duidelijk, ze verspreiden toch zeker het licht, waarbuiten wij niet kunnen, en zijn onze eerste aandacht waard.

Het groote beginsel, waarvan wij behooren uit te gaan, is, dat de Kerk niet beschouwd mag worden als een vereniging van menschen, die samen religieuze doeleinden nastreven en tot bereiking van dit hun doel bestuursfuncties scheppen, personen daarvoor aanwijzen, en regelen voor hun gemeenschappelijke actie stellen. Neen, zij is het lichaam van Christus en erkent Hem als haar Hoofd en Heer; maar het in reformatische tijden zoo geliefde woord uit Jes. 33:22: „Want de HEERE is onze Rechter, de HEERE is onze Wetgever, de HEERE is onze Koning; Hij zal ons behouden.” Zij gaat zelfs verder, en weet, dat dit Hoofd haar door God Drieëinig geschenken is; want geldt reeds voor het aardsche priesterschap, dat niemand zichzelf die eer aanneemt, maar die van God geroepen wordt, gelijk reeds als Aäron (Hebreeën 5:4), in Eph. 1:22, 23 lezen we: „En heeft alle dingen Zijnen voeten onderworpen, en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen; welke Zijn lichaam is, en de vervulling desgeens. Die alles in allen vervult.” Deze Christus noemt Zich in Openb. 3:7 „de Heilige, de Waarachtige, Die den sleutel Davids heeft: Die opent, en niemand sluit, en Hij sluit, en niemand opent.” In Mattheus 23:6 wordt van Hem reeds gesproken als van den „Leidsman, die Gods volk Israël weiden zal” en Hebreëen 13:20 noemt Hem den „groeten Herder der schapen”, terwijl 1 Petrus 5:4 van Hem spreekt als van den „oversten Herder”.

Zoolang de Christus op aarde was, heeft Hij het regiment over Zijn Kerk persoonlijk uitgeoefend en lag het bestuur der dingen geheel en alleen bij Hem. Wel gebruikte Hij apostelen en discipelen als Zijne medewerkers, doch enkel en alleen om Zijn opdrachten te volbrengen, zonder dat zij zelf in dezen eenig oordeel zich hadden te vormen. Hun fout was soms juist, dat zij wilden mederegeeren en dan moest Hij hen, niet het minst den impulsieven Petrus, bestraffen en terughouden.

Toch was het niet Zijne bedoeling, de regeering Zijner Kerk geheel op dezelfde wijze te blijven uitoefenen. Hij zou te Zijner tijd van de aarde ten hemel varen om zich te zetten aan Gods rechterhand in de heerlijkheid, Hem toegezegd als loon Zijner gehoorzaamheid. Daarmede geeft Hij geen zweem Zijner macht prijs; integendeel. Hij verhoogt die juist nu God „Hem eenen naam heeft gegeven, welke boven allen namen is, opdat in den naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in den hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods, des Vaders.” (Phil. 2:9-11). Ook sprak Hij het bij de hemelvaart uit, dat Hem alle macht gegeven is in hemel en op aarde (Matth. 28:18).

Doch eene andere bedeeling zou nu intreden, die n.l. des Heiligen Geestes. Niet lang na deze dagen zouden de Zijnen daarmede gedoopt wor-

¹⁾ Prof. L. Lindeboom.

²⁾ Curaieering van mij, de M.

³⁾ Kampen, J. H. Kok, 1907.

⁴⁾ Kampen, J. H. Kok, 1921.